

3. Людський розвиток регіонів: аналіз та прогноз : кол. моногр. / Е. М. Лібанова, О. А. Грішнова, В. В. Онікієнко та ін. ; за ред. Е. М. Лібанової. - К. : Ін-т демографії та соц. дослідж. НАН України, 2007. - 328 с.

4. Доклад о развитии человека 2009. Преодоление барьеров: человеческая мобильность и развитие / пер. с англ. ; ПРООН. - М. : Изд-во "Весь Мир", 2009. - 232 с.

Володимир Омельчук,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри соціальної і гуманітарної політики НАДУ

Державна мовна політика як чинник єдності гуманітарного простору: зарубіжний досвід

У даній статті мовна політика розглядається як інструмент вироблення та реалізації зарубіжними державами теоретичних засад формування єдиного гуманітарного простору. Потреба у цьому зумовлена необхідністю якісно нового концептуального наповнення мовної сфери України та вдосконалення її ключових положень для перетворення у чинник національної консолідації та самоідентифікації.

Ключові слова: єдиний гуманітарний простір, інтеграція, державна політика, системний аналіз, освіта, мовна політика.

In this article a linguistic policy is examined as an instrument of making and realization of theoretical principles of forming of single humanitarian space the foreign states. A requirement is herein predefined a necessity high-quality new conceptual filling of linguistic sphere of Ukraine and perfection of it key positions for converting into the factor of national consolidation and authentication.

Key words: General humanitarian space, integration, public policy, analysis of the systems, education, linguistic policy.

Постановка проблеми. Мова виступає чинником інтеграції титульного етносу, національних меншин та мігрантів у єдиний гуманітарний простір держави. Держави світу, регламентуючи засади мовної політики, розглядають її як інструмент системної інтеграції сегментів суспільства при формуванні єдиного гуманітарного простору.

Аналізуючи *ступінь наукового розроблення проблеми*, відзначимо різноманітність праць, які висвітлюють зарубіжний досвід державної мовної політики. Це праці О.Антонюка, І.Лопушинського, А.Базієва, М.Ісаєва. Автор уже торкався інтегративних особливостей зарубіжного досвіду державних мовних політик [16; 17; 21-22; 23]. Однак спеціальні дослідження, які розглядають зарубіжний досвід управління мовною складовою єдиного гуманітарного простору як системоутворюючою, відсутні. *Мета* статті - з'ясувати системні особливості управлінської діяльності в мовному сегменті гуманітарного простору зарубіжних країн.

Виклад основного матеріалу. Мовна політика в державах світу виступає потужним інструментом забезпечення національної консолідації інтегративного характеру. З огляду на її специфіку виокремимо діяльність щодо функціонування та розвитку державної мови (мови титульного етносу), мов національних меншин, мовну адаптацію мігрантів. Свої особливості, зумовлені перебігом історичного розвитку, державно-управлінськими традиціями має мовна політика в різних макрорегіонах. Глобалізація змушує вживати заходів зі збереження мовної ідентичності та національного мовного простору від зовнішньої експансії. Міра реалізованості мовної політики в освітній та інформаційній сферах визначає загальний стан національної мовної ідентичності.

Мовна політика членів ЄС виступає інструментом гуманітарної інтеграції, залучення до системи світоглядних цінностей та імперативів, вертикальної та горизонтальної соціалізації в європейському гуманітарному просторі. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти спрямовані на досягнення єдності європейської спільноти. Робота комітету з питань культурної співпраці у галузі викладання сучасних мов при РЄ, яка організована у вигляді серії середньотермінових проєктів, базується на трьох основних принципах:

- розвиток різних мов у Європі є цінним спільним джерелом для захисту і розвитку, тому головним завданням мовної освіти є перетворення розмаїття на джерело порозуміння;
- володіння європейськими мовами полегшує взаємодію між європейцями з різними рідними мовами та європейську мобільність;
- держави-члени РЄ, розвиваючи національну політику у галузі викладання та вивчення сучасних мов, можуть досягти більшого європейського єднання шляхом запровадження єдиних вимог для подальшої координації політики [8, с. 2].

У Великій Британії умовами натуралізації є володіння однією з трьох (англійська, шотландська, валлійська) мов. У Швейцарії чотири офіційні державні мови (німецька, французька, італійська, ретороманська (романш)). Англійська та ірландська мови є офіційними в Ірландії. Статус державних закріплено в конституції Фінляндії 1919 р. за фінською і шведською мовами. В Австрії окремі видавництва випускають книжки, поряд з німецькою, словенською мовами. Упродовж 1970-1993 рр. Бельгію поділили на мовно-культурні спільноти. З другої половини 2002 р. розпочався новий етап реформування федеративного устрою Бельгії, на якому до компетенції регіонів увійшов перехід на нові засади фінансування мовно-культурних спільнот. Бельгійське законодавство передбачало для дітей, які розмовляли фламандською мовою і проживали у франкомовних районах, можливість відвідувати школи з навчанням фламандською мовою, розташовані в сусідніх районах. Оскільки франкомовні діти такого права не мали, Європейський суд з прав людини зобов'язав національний уряд їх забезпечити (1968 р.). У дер-

жавах - членах ЄС створено забезпечення (нормативне, фінансове, інституційне) розвитку мов національних меншин (німецької в Данії, італійської та угорської в Словенії, угорської в Словаччині) [10, с. 504; 6, с. 145-146].

Велику увагу виробленню засад мовної політики приділили Латвія, Литва та Естонія. Ці країни взяли курс на упровадження державних мов у всі сфери суспільного життя, здійснення системи заходів щодо інтеграції російськомовної громади в мовні процеси. Однак ця мовна практика критикувалася як усередині країн, так і з боку РФ та ЄС. З іншого боку, у багатьох державах Європи посилено повноваження місцевих громад у виробленні мовної політики. Завдяки прийнятому в листопаді 1995 р. в Македонії закону про місцеве самоврядування, поряд з державною мовою, з 123 громад в 11 почали вживати албанську, 2 - турецьку мови [21, с. 278-283]. 19 жовтня 2007 р. Конституція Республіки Чорногорія закріпила державний статус за чорногорською мовою, причому кирилиця та латиниця є рівноправними. В офіційному діловодстві використовуються сербська, боснійська, албанська і хорватська мови [15, с. 9].

Країни - члени СНД, за винятком Білорусі, здійснюють послідовне утвердження національних мов як державних та поступову заміну ними російської. Водночас право користування рідною мовою гарантується громадянам усіх країн СНД [19, с. 165]. Показовим є досвід "мовнострокатих" середньоазійських республік. Державна мовна політика Казахстану серед заходів, передбачених на середньостроковий період (2002-2011 рр.), передбачає створення оптимального соціолінгвістичного середовища на підставі подальшого зміцнення соціокомунікативних функцій державної мови. Передбачено збереження офіційних і загальнокультурних функцій російської та розвиток мов етнічних груп [26, с. 192]. Протидія функціонуванню державної мови є основою для відмови у прийомі в громадянство Республіки Казахстан [14, с. 158]. Верховна Рада Киргизії прийняла Закон про державну мову, яким статус державної надано киргизській мові, а російській відмовлено у значенні мови міжнаціонального спілкування. 5 травня 1993 р. це закріпила конституція Киргизстану. Почалося усунення з державної служби та підприємств осіб, які не володіли державною мовою. Перехід на державну мову запланували на 1998 р., невдовзі дату скоригували. У Талаській області перехід сподівалися завершити в 1993 р., а в російських школах Бішкеку восени 1992 р. киргизьку мову почали викладати 5 годин на тиждень, російську - 2, як іноземну. Матеріально-технічні проблеми та опір російськомовної громади змусили перенести дату завершення переходу на державну мову на 2000 р., а пізніше 2005 р. Президентом Киргизстану можна стати лише за умови володіння державною мовою. У Гірсько-Бадахшанській АО державною мовою є таджикська, однак російська визнана мовою міжнаціонального спілкування, гарантовано використання киргизської, шугнанської, рушанської, ваханської і язгулямської мов у школах та ЗМІ.

Прорахунки в мовній сфері помітні у Грузії, Таджикистані, Туркменистані, Узбекистані. Латинізація та румунізація молдовської мови із наданням їй статусу державної, недостатність мовних прав російськомовної громади регіону зумовила Придністровський конфлікт [19, с. 165; 28; 21; 22].

Свої сутнісні особливості, які склалися історично, має мовна політика Канади. 7 вересня 1969 р. вступив у силу Закон про офіційні мови в Канаді. Англійську та французьку мову проголошено офіційними в державі. Дію закону обмежили системою федеральних державних інститутів, куди увійшли парламент, уряд та його департаменти, Верховний суд, казначейство, митна та податкова служби, збройні сили, жандармерія, державна телерадіомовна компанія Сі-Бі-Сі та подібні коронні корпорації. Передбачено видання документів цих відомств двома мовами і провадження державної служби мовою, якій надають перевагу самі громадяни. Неefективними є програми мовної адаптації мігрантів та мовної освіти корінного індіанського населення США [21; 22; 2, с. 239-241].

В арабських країнах Близького Сходу та Північної Африки (Магрибу) конституційно закріплено офіційний (державний, національний) статус арабської мови. Це характерно для державно-управлінської моделі Ємену, Тунісу, Алжиру, Сирії, Лівану, Лівії, Іраку. Водночас схвалена 15 жовтня 2005 р. Конституція Іраку гарантує офіційний статус курдської мови. Іракці отримали право навчати дітей мовою предків (туркоманською, асирійською, вірменською у державних освітніх установах, будь-якою іншою мовою у приватних освітніх установах згідно з прийнятими освітніми стандартами). Офіційний статус передбачає видання курдською мовою офіційної урядової газети, висловлювання і виступи нею в державних установах, уряді, парламенті, судах, офіційних заходах, публікація офіційних документів, ведення офіційного листування, навчання в школах, її рівність при випуску банкот, друці паспортів, виготовленні печаток. Конституційно передбачено можливість використання французької мови в Лівані. Водночас запровадження арабської мови як державної викликало заворушення в берберських районах арабських держав [25, с. 309-310, 353, 399; 21; 22]. У Мавританії після проголошення незалежності у школах всіх рівнів та офіційних установах законодавчо, поряд з французькою, було уведено арабську мову. Це становище розглядалося як перехідне до виняткового користування арабською мовою у сфері освіти й державного управління. Уряд створив експериментальні класи для навчання мовами пулар, сонінке і волоф [5, с. 72-73]. Традиції державної мовної політики в арабських країнах мають усталений характер. Арабська мова оголошувалася офіційною вже ухваленою 19 квітня 1923 р. конституцією Єгипту [11, с.727].

Цілий розділ державній мовній політиці приділено в конституції ІРІ. Перська мова (фарсі) і письмо стали офіційними та спільними для всіх громадян Ірану. Офіційні документи, тексти, підручники, переписка мали дру-

куватися і вестися перською мовою. Інші мови мали обмежене застосування. Водночас визначено спеціальний статус арабської мови як мови Корану. Її мали вивчати після початкового курсу навчання і до закінчення середньої освіти в усіх класах, за всіма профілями навчання. Створено спеціальні класи для вивчення арабської мови (поряд з Кораном) [7, с. 167]. Офіційний Єрусалим розглядає забезпечення функціонування івриту як національний стратегічний пріоритет. Державна політика Японії враховує міф, який сформувався навколо японської мови [17, с. 169-171].

Прикладом є формування турецької національної мовної культури. Основним законом Турецької республіки 20 квітня 1924 р. турецьку мову проголошено державною. Модернізації сприяла заміна арабського письма латиницею, усунення чужорідних елементів (арабізмів і персизмів), формування нових конструкцій на національному корінні. Була висунута "сонячна теорія", яка розглядала турецьку мову як найдавнішу і культурну мову світу, джерело всіх інших мов [24, с. 712-718; 17, с. 173]. В Індії статус державної мови має гінді у написанні деванагарі, хоча конституцією передбачено головні (телугу, гуджараті, маратхі, панджабі, ассамська, каннада, малаялам, орія, сіндхі, кашмірі, урду, санскрит, тамільська, бенгалі, бодо, догрі, конкані, майтілі, мейтей, непалі, санталі). Упродовж 15-ти річного терміну англійська мова продовжувала використовуватися для офіційних цілей Союзу. Президент після завершення 5 та 10 років з дня уведення в дію конституції отримав право заснувати спеціальну комісію. У її повноваження входило надання рекомендацій з ширшого використання гінді для офіційних цілей та обмеження сфери застосування англійської мови. З дотриманням конституційних процедур легіслатури штату можуть законом прийняти будь-які мови, які вживаються у Штаті, для використання в офіційних цілях. Президент Індії видає розпорядження щодо вжитку мови значної частини населення Штату в як його офіційної на території частини або всього Штату. Офіційними мовами штатів є ассамська (Ассам), бенгалі (Західна Бенгалія, Сіккім, Тріпура), кокборок (Тріпура), гуджараті (Гуджарат), гінді (Уттар-Прадеш, Мадх'я-Прадеш, Раджахстан, Хімачал-Прадеш, Біхар, Хар'яна, Уттаракханд, Чхаттісгарх, Раджахстан), каннада (Карнатака), кашмірі, урду (Джамму і Кашмір), малаялам (Керала), маратхі (Махараштра), орія (Орісса), панджабі (Панджабі-Субхі), тамілі (Тамілнад), телугу (Андхра-Прадеш), кхасі, гаро (Мегхалая), маніпурі (Маніпур), англійська (Нагаленд, Мегхалая), гархвалі, кумаоні (Уттаракханд), конкані (Гоа), мізо (Мізорам), аді, ніші, монпа (Аруначал-Прадеш) [27, с. 275; 12, с. 543-544; 4, с. 339]. Уряд Шрі-Ланки взяв курс на упровадження сингальської мови як державної. У північних районах тамільську мову дозволили використовувати в судочинстві та адмініструванні [29, с. 138-139].

У КНР проводиться політика формування єдиної національної мови. У 1955 р. вона отримала назву "путунхуа" (загальнодоступна). За основу

взято північні діалекти та стандартну пекінську вимову. Конституція КНР 1954 р. гарантувала і для національних меншин свободу розвитку своєї мови та письма. У національних школах викладання здійснюється рідною мовою [13, с. 692-693]. Після проголошення незалежності почав активну малайзацію мовної сфери уряд Малайзії. У державних школах почали вивчати малайську як державну мову, залишивши англійську другою. Приватні китайські та індійські школи позбавили державної підтримки і змусили перейти на викладання англійською мовою. Про успіхи цієї політики свідчило зростання кількості осіб, які навчалися малайською мовою, вже на початкових етапах реформ - із 171 тис. у 1947 р. до 582 тис. у 1962 р. Зросла і кількість осіб, які навчалися китайською та англійською мовами [23, с. 134-143]. У Камбоджі після проголошення незалежності засновано комісію зі створення нових слів. Результати її діяльності висвітлювали в спеціальному бюлетені "Кхмерайенакам" (кхмеризація), на телебаченні та радіомовленні. Згідно із спеціальним законом від 19 серпня 1965 р. всі іноземці, які мешкали у Камбоджі, починаючи з січня 1967 р. мали вміти читати, писати, розмовляти кхмерською мовою. Для нещодавно прибулих встановлювався дворічний термін вивчення державної мови. У разі ігнорування цієї вимоги винуватців могли позбавити права проживання в країні [16, с. 187]. Прийнята в 1974 р. конституція М'янми визначала бірманську мову як "спільну мову" держави, гарантуючи мовні права національних меншин [3, с. 92-93]. Курс на формування та поширення індонезійської мови як чинника консолідації взяв уряд Індонезії.

Першочерговим для країн Центральної та Південної Африки є питання статусу державних мов. На кінець 1980-х рр. з 55 африканських держав у 21 офіційною мовою продовжувала уважатися французька (у 9 - поряд з англійською чи місцевою), у 19 країнах - англійська (у 9 - поряд з іншими мовами), у 5 - португальська [20, с. 383]. Єдина мова, кіньяруанда, прийнята тутсі і тва у хуту, є чинником консолідації населення Руанди в єдину народність баньяруанда [18, с. 120]. Офіційними мовами ПАР є сепеді, сесото, сетсвана, сісісваті, цхівенда, ксісонга, африкаанз, англійська, ісіндебеле, ісіксгоса та ісізулу. Визнаючи історичну практику скорочення сфери вжитку корінних мов ПАР, державні органи вживають заходів щодо підвищення статусу та ширшого використання цих мов, які повинні мати паритетне становище. Національний та провінційні уряди при виконанні функцій використовують офіційні мови, беручи до уваги їх поширення, фінансові міркування, місцеві особливості, уподобання населення як у державі, так і провінціях, регулюючи і контролюючи вживання офіційних мов, не мають права користуватися лише однією з них. Муніципалітети враховують мову спілкування мешканців. Південноафриканська мовна колегія створює умови для вжитку усіх офіційних мов, мов кгой, нама і сан, мови жестів, німецької, грецької, гуйяраті, гінді, португальської, тамільської, телугу, урду, мов, які традицій-

но вживаються в громадах ПАР, а також арабської, єврейської, санскриту та інших, які використовуються у релігійних відправах [9, с. 133-134]. У Сомалі для національної консолідації створили письмо мовою сомалі з використанням латинської графіки. За даними Бюро мов Гани, з виявлених 56 мов і діалектів серед неписьменних мов обрали 9, які могли прийняти у школах [1, с. 195]. Процеси, які проходять у африканських та азійських державах, дають змогу виокремити етапи мовної адаптації, інтеграції та самореалізації, основні засади впровадження державної мови у мовленнєву сферу. Увага органів влади засвідчує необхідність урахування мовної специфіки як загальнодержавної, так і регіональної, конкретні особливості історичного, соціального, політичного, етноконфесійного розвитку країни. Прорахунки в мовній сфері спричиняють загострення гуманітарних конфліктів (показові наслідки арабізації південних районів Судану).

Отже, підкреслимо різноманітність зарубіжного досвіду вироблення державної мовної політики як інструменту єдності гуманітарного простору держави. Мова виступає чинником інтеграції різних етноконфесійних спільнот у національний інформаційний простір, виступаючи ключем до глибинної соціоментальної, духовно-світоглядної інформації, закладеної генетично. Розроблено засади запровадження державної мови в документи, переписку, тексти, підручники тощо. Коригування цих засад зумовлюють історичні, соціальні, політичні, регіональні особливості розвитку країни, її ідентичності. Складовими мовної політики зарубіжних держав є: підвищення ефективності системи управління мовною сферою, нормативно-правового, концептуального, інституційного, фінансового, кадрового, технічного та технологічного забезпечення (єдині мовні стандарти, регламенти, оцінка рівня узгодженості); посилення контролю за її здійсненням; урахування позицій регіонів та національних меншин; моніторинг з метою визначення її інтегративної дієвості.

Перспективи подальших розвідок. Дослідження потребує співвідношення у зарубіжних державних мовних політиках управління та самоорганізації.

Список використаних джерел

1. *Базиев А. Т.* Язык и нация / А. Т. Базиев, М. И. Исаев. - М. : Наука, 1973. - 247 с.
2. *Банцекин Н. Б.* Квебек на перепутье / Н. Б. Банцекин, В. А. Тишков // Канада на пороге 80-х годов. Экономика и политика : монография [отв. ред. Л. А. Баграмов]. - М. : Наука, 1979. - С. 231-258.
3. *Бирма : справочник* [ред. кол. : А. Н. Узянов (отв. ред.), А. А. Симония]. - М. : Глав. ред. восточ. лит. изд-ва "Наука", 1982. - 391 с.
4. *Брук С. И.* Население мира : этнодемограф. справ. / С. И. Брук. - [2-е изд., перераб. и доп.]. - М. : Наука, 1986. - 830 с.
5. *Вавилов В. В.* Мавритания / В. В. Вавилов. - М. : Мысль, 1989. - 122 с., ил., кар.
6. *Гом'єн Д.* Короткий путівник Європейською конвенцією з прав людини / Д. Гом'єн ; [пер. з фр. С. Ткачука]. - [Вид. 3]. - К. : Фенікс, 2006. - 192 с.

7. Жигалина О. И. Этносоциальная эволюция иранского общества / О. И. Жигалина. - М. : Восточ. лит-ра, 1996. - 264 с.
8. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання [наук. ред. С. Ю. Ніколаєва]. - К. : Ленвіт, 2003. - 273 с.
9. Конституція ПАР : за станом на 1996 р. (витяги) // Конституційне законодавство зарубіжних країн : хрестоматія [упоряд. В. Ріяка, К. Закоморна]. - К. : Юрінком Інтер, 2007. - С. 133-134.
10. Конституционное право зарубежных стран : учебник [под общ. ред. М. В. Баляя, Ю. И. Лейбо, Л. М. Энтина]. - [2-е изд., перераб.]. - М. : Норма, 2008. - 1056 с.
11. Конституция Египта : на 19 апр. 1923 г. // Хрестоматия по всеобщей истории государства и права [сост. В. Н. Садилов]. - М. : ТК Велби, 2002. - С. 719-727.
12. Конституция Индии : на 2003 год // Конституции зарубежных государств : учеб. пособие [сост. сб. В. В. Маклаков]. - [5-е изд., доп.]. - М. : Волтерс Клувер, 2007. - С. 423-574.
13. Конституция КНР 1954 г. // Хрестоматия по всеобщей истории государства и права : учеб. пособие [сост. В. Н. Садилов]. - М. : ТК Велби, 2002. - С. 692-700.
14. Конституция Республики Казахстан : на 30 авг. 1995 г. (с изменениями) (Извлечение) // Сборник нормативно-правовых актов государств Восточной Европы и Центральной Азии по вопросам гражданства. - К. : UNHCR, 2005. - С. 152-169.
15. Конституция Республики Черногория от 19 окт. 2007 г. // Правовой вестник : Ежемесячный юрид. журн. - 2008. - 1. - С. 7-25.
16. Косиков И. Г. Система образования и ее роль в формировании общекамбоджийского единства / И. Косиков // Расы и народы. Современные этнические и расовые проблемы : ежегодник [ред. кол. : И. Р. Григулевич (отв. ред.) и др.]. - Вып. 5. - 1975. - С. 177-188.
17. Крупа В. Языковые мифы и их миссия / В. Крупа, С. Ондрейевич // Глобализация - этнизация: этнокультурные и этноязычные процессы : в 2 кн. [ред. кол. : Г. Нешименко (отв. ред.) и др.]. - Кн. 1. - М. : Наука, 2006. - С. 164-181.
18. Кулик С. Руанда / С. Кулик // Страны и народы: Восточная и Южная Африка [ред. кол. тома : М. Горнунг (отв. ред.) и др.]. - М. : Мысль, 1981. - С. 118-124.
19. Михалева Н. А. Конституционное право зарубежных стран СНГ / Н. Михалева : учеб. пособие. - М. : Юристъ, 1998. - 352 с.
20. Население мира : Демографический справочник [авт. кол. : В. Борисов (сост.) и др.]. - М. : Мысль, 1989. - 477 с.
21. Омельчук В. Державна політика створення єдиного гуманітарного простору: зарубіжний досвід / В. Омельчук // Діалог цивілізацій чи Четверта світова війна : матеріали V всесвіт. конф. (Київ, 25 трав. 2006 р.). - К. : МАУП, 2007. - С. 273-283.
22. Омельчук В. Механізми формування національної ідентичності у державній політиці зарубіжних країн як чинник єдності гуманітарного простору / В. Омельчук // Молода нація : альманах. - 2008. - № 1(46). - С. 38-58.
23. Осипов Ю. К проблеме общего языка в молодых независимых государствах Юго-Восточной Азии / Ю. Осипов // Расы и народы. Современные этнические и расовые проблемы : ежегодник [ред. кол. : И. Григулевич (отв. ред.) и др.]. - Вып. 5. - 1975. - С. 134-143.
24. Основной закон Турецкой республики : на 20 апр. 1924 г. // Хрестоматия по всеобщей истории государства и права [сост. В. Н. Садилов]. - М. : ТК Велби, 2002. - С. 712-718.

25. Сапронова М. А. Высшие органы государственной власти арабских республик / М. А. Сапронова. - М. : АСТ : Восток-Запад, 2007. - 480 с.

26. Стратегія Асамблеї народів Казахстану на середньотерміновий період (до 2011 року) // Нурсултан Назарбаєв - засновник казахстанської моделі міжетнічної та міжконфесійної злагоди [пер. з рос. С. Зінчука]. - К. : Етнос, 2006. - С. 183-203.

27. Сингх Г. География Индии / Г. Сингх ; [пер. с англ. М. Е. Бугровой, Б. Е. Кирнавского, М. Е. Федоренко ; ред. и предисл. Г. В. Сдасюк]. - М. : Прогресс, 1980. - 539 с.

28. Ситнянский Г. Интеграционные тенденции на постсоветском пространстве и противодействие им (на примере Киргизии). 1991-1999 гг. / Г. Ситнянский // Расы и народы. Современные этнические и расовые проблемы: Ежегодник [ред. кол. : В. Тишков (отв. ред.) и др.]. - Вып. 27. - 2001. - С. 240-253.

29. Талмуд Э. Д. Национальные процессы в Шри-Ланке в 60-70 годах / Э. Талмуд // Национальные проблемы современного Востока : сб. ст. [отв. ред. М. С. Лазарев]. - М. : Глав. ред. вост. лит. изд-ва "Наука", 1976. - С. 115-143.

Ольга Петрось,

доктор наук з державного управління,

доцент кафедри соціальної

і гуманітарної політики НАДУ

Еволюція структури та механізми інституціоналізації національної моделі соціального діалогу в Республіці Польща

У статті розглядаються особливості еволюційного розвитку та механізми інституційного становлення національного соціального діалогу в Республіці Польща. В основу змістовного аналізу покладено дослідження політичних умов та організаційно-правових механізмів розвитку національного діалогу, який служить відкритим методом координації питань національного соціально-економічного розвитку і європейської інтеграції Польщі.

Ключові слова: соціальний діалог, механізми розвитку соціального діалогу в Польщі, інституційна структура національної моделі соціального діалогу Польщі, Тристороння комісія із соціально-економічних питань, Воєводська комісія соціального діалогу (ВКСД).

The article discusses features of the evolutionary development and institutional mechanisms for the formation of national social dialogue Poland. It was investigated political conditions and organizational and legal mechanisms of the national dialogue, which serves open method of coordination on national socio-economic development and European integration in Poland.

Key words: Social Dialogue, mechanisms of development of social dialogue in Poland, Institutional structure of the national model of social dialogue in Poland, Tri-partite Commission for Socio-Economic issues, Counties Commissions of Social Dialogue.